

N:o 83.

Af Herr **A. Adlercreutz:** *Angående förvaltningen af Kronans privatdomäner samt anslag för sådant ändamål.*

Den viktiga frågan om ordnandet af domänförvaltningen inkom vid sistlidna års riksdag så sent till behandling i Kamrarna, att Riksdagen undandrog sig dess hufvudsakliga pröfning, anvisande ett anslag, hvarmed Kongl. Maj:t hade att besörja förvaltningen på bästa sätt under år 1878, från och med hvilket års början den stora mängden militieboställen skulle från boställsdirektionerna till statsverket öfvergå. Genom ett Kongl. bref blef derefter förvaltningen af alla till utarrendering för statsverkets räkning afsedda fastigheter öfverlemnad till Kongl. Kammarkollegium, som för ändamålet erhöi en särskild division, samt till länsstyrelserna, hvarjemte för vissa län skulle tillsättas domänintendenter, under det att till länsstyrelserna i några andra län anslogos vissa penningebelopp. Om det redan var illa, att frågan vid förlidna riksdag ej blef definitivt ordnad, så vore det visserligen ännu betänkligare, om man tryggade sig dervid, att den tillfälliga anordningen för år 1878 utan skada kunde ytterligare fortfara. Flere ganska betydande olägenheter skola efter mitt förmenande deraf uppstå. Den första och största är att, så länge lagens stadganden om egors häfd, om stängsel och om nybyggnad oförändrade skola ega tillämpning å domänerna, dessa visserligen icke komma att höjas utan fast hellre blifva mer och mer efter de enskildes utarrenderade egendomar, både hvad skötsel och afkomst beträffar.

En annan olägenhet är, att genom den nuvarande anordningen länsstyrelserna betungas med en förvaltning, som för dem i sjelfva verket måste vara främmande och som i åtskilliga län åstadkommer en högst

obillig tillökning i de förut dryga göromålen och det ej mindre dryga ansvaret. Så väl hos den komité, som hade sig uppdraget att utreda frågan om domänförvaltningens ordnande, som ock i den nådiga propositionen, hvilken till Riksdagen afläts, i Stats-Utskottets betänkande och i den diskussion, som hos Kamrarne föregick, öfverallt syntes den mening enhälligt råda, att länsstyrelserna borde vara friade från den i så betydlig tillväxt stadda förvaltningsgrenen. Uti domänintendenterne erhålles visserligen härvid en hjälp, derest de få hufvudsakligen blifva föredragande och bära hela det nya arbetet inom länsstyrelsen, men skall deras förnämsta och egentliga uppgift vara att förrätta syner och besigtningar, värderingar, hvilka numera endast vid de jemförelsevis få fall, der optionsrätt eger rum, hafva någon betydelse, samt i öfrigt vara sakkunniga rådgifvare, som antingen muntligen, det lärer väl då ock säga utan ansvar, eller uti infordrade skriftliga utlåtanden framhålla sina åsikter, då har länsstyrelsen af dem ingen lindring i sina göromål, men möjligen motsatsen, under det att, såsom redan sagdt, de sakkunnige männen med all sin insigt föga kunna uträtta till gagns, med mindre hela systemet i öfrigt ändras.

Slutligen torde ock den nuvarande anordningen vara dyrbarare, än nödigt är, under det att i maskineriet användas krafter, som der ej behöfdes och således kunde användas på annat arbete eller åtminstone med större frihet och framgång på redan befintliga arbetsområden. Domänintendenter med egen full ansvarighet för åtgöranden och underlåtanden, lydande under en styrelse, som sjelf eger inom sig tillgång på sakkunskap att bedöma och pröfva förslag, som från de sakkunnige underordnade ingå, synes mig vara den enkla, konsekventa anordning, genom hvilken i sammanhang med öfriga erforderliga bestämmelser målet skall vinnas. Kostnaderna för domänintendenterne enligt komiténs förslag uppgingo, inberäknadt fast resekostnad, till omkring 53,000 kronor, och för deras assistenter, oberäknadt resekostnaden, till 12,600. Läggas härtill de af Kongl. Maj:t vid 1877 års riksdag för en fristående domänstyrelse i hufvudstaden begärda 29,000 kr., erhålles ett sammanräknadt belopp af 94,600 kr. hvilket visserligen med 6,600 kr. öfverstiger de vid denna riksdag af Kongl. Maj:t för domänernas förvaltning äskade 88,000 kr., men hvori ingår resekostnaden för domänintendenterne, beräknad till minst 10,500 kr., under det att enligt Kongl. propositionen resekostnaden för domänintendenterne skulle utgå af anslaget till rese- och traktamentsersättningar, och hvarigenom vidare kunde indragas ledamotsbefattning och

möjligen äfven annan tjenst i Kongl. Kammarkollegium; framgående här-
af, att besparingen ingalunda blefve så obetydlig.

På grund häraf, och då jag af hvad vid sistlidna riksdag förekom ej
funnit anledning frångå de åsigter och uttalanden, som återfinnas i det af
domänkomitén den 19 Maj 1876 afgifna betänkande, föreslår jag,

att Riksdagen antager de i nämnda betänkande
föreslagna grunder för förvaltningen af Kronans privat-
domäner samt till de härför erforderliga kostnader för
år 1879 beviljar ett extra anslag stort 94,600 kronor.

Stockholm den 26 Januari 1878.

Axel Adlercreutz.

N:o 84.

Af Herr **A. J. Lyth m. fl.:** *Om anslag till två flygelbyggnader
vid högre elementarläroverket i Wisby.*

Högre elementarläroverkets i Wisby lärohus, som i de uppgifter,
hvilka lågo till grund för Kongl. Maj:ts, af Rikets Ständer den 17 Maj
1854 bifallna proposition om statsanslag för dess uppförande, var beräk-
nad att lemna utrymme för 200 lärjungar jemte rum för bibliothek och
samlingar, har efter hand blifvit alldeles otillräckligt, alldenstund lär-
jungeantalet på senare tider så tillväxt, att detsamma numera uppgår
till 290 eller nära 50 procent utöfver det, som vid läroverkshusets upp-
byggande ansågs kunna beräknas såsom det högsta. Då härtill kommer,
att Gotlands befolkning fortfarande synes vara stadd i en jemn tillväxt,
så är det mer än sannolikt, att äfven lärjungeantalet vid öns enda ele-